

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 2. Solvuntur opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

Primum sententiarum dist. 27. q. 2. art. 2. ad quartum dicendum, quod nullo modo est concedendum, quod Pater intelligat à Filio, vel quid intelligat in Filio, sicut in objecto, vel specie, qua cognosceret. Quia hoc poneret Filium habere aliquam rationem principii ad Patrem. Sed tamen concedendum est, quod Pater intelligit in Filio & seipsum, & alia, in quantum videt Filium esse similitudinem suam, & omnium aliorum, sicut primum videtur in eo, cujus est primum, quamvis & in se ipso videatur; possum enim videre hominem in imagine sua, quamvis ipsum etiam per se videam; ita & quamvis Pater se ipsum videat in se, & omnia alia, tamen omnia potest videre in Filio, & se ipsum, sicut & se ipsum in creatura videtur potest, in quantum ipsum creatura representat, quamvis imperfecte. Quid clarius, & expressius pro nostra doctrina, & pro distinctione in via S. Thomæ inter objectum physicè, vel per identitatem motivum, & objectum solum intentionaliter motivum, & determinativum? Quid evidentius ad intelligendum, quo in sensu neget D. Thomas Deum se, alia, vel in alio cognoscere, & quo in sensu affirmet? Cum autem hoc sit firmissimum D. Thomæ principium, non indigemus alio ad dissolvenda argumenta, quæ contra D. Thomam, & contra sententiam nostram efformant Recentiores Thomistæ.

SECTIO II.

Solvuntur opposita.

351. **O**bjic. 1. contra primam Conclusionem. Si scientia Dei libera, & contingens constituitur quoad denominationem per connotatum extrinsecum, illud connotatum erit scitum, & scientiæ constitutivum; ergo Divina scientia cognosceret illud in se ipso tanquam in objecto per identitatem motivo. Resp. neg. ant. quoad secundam partem; nam in ea suppositione connotatum extrinsecum non est constitutivum cognitionis divinæ; hæc enim adæquatè identificatur cum Deo, à quo distinguitur realiter illud extrinsecum connotatum. Unde Deus non cognosceret per illud connotatum extrinsecum, sed per suam perfectissimam, necessariam, & simpliciter infinitam formam, seu quasi formam cognitionis, licet, ut ista applicetur objecto, illudque denominet cognitum, requiratur illud connotatum. Exinde essentialis Dei cognitio nunquam cognosceret illud connotatum in se ipso, tanquam in objecto per identitatem motivo. Sic approximatio ignis non constituit virtutem comburendi, licet requiratur, ut virtus illa comburat.

352. **O**bjic. 2. contra secundam Conclusionem, contra quam Gonertus, & Recentiores Thomistæ acriter pugnant. Dionysius enim cap. 7. de div. nom. juxta Veritissimam ejus operum latinam versionem sic ait: Non secundum visionem singulis se immittens, sed secundum unam causam continentiam omnia sciens, & continens. R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

Et infra. Se ipsam divina sapientia cognoscens, cognoscit omnia. Et rursus. Ista igitur DEUS existentia cognoscit non scientia, que sit existentium, sed qua sit sui ipsius. Ista quidem sunt fideliter verba ejus antiquæ versionis, quam non bene citat Gonertus, supra quam commentarium fecit D. Thomas, tacente adversario, forte quia non vidit, vel quia nolebat D. Thomam ibi videri. Modò sic: atqui si Deus præter scientiam possibilem in se ipso, illa in se ipsis immediatè cognosceret, secundum visionem singulis se immitteret, & illa sciret non se ipsum noscens, & noticiam non sui, sed creaturarum propria; ergo juxta Dionysium Deus non cognoscit creaturas posibles immediatè in se ipsis, sed tantum in se ipso, & mediatè, seu in essentia divina visa, & cognita. Min. pro prima parte, ait Gonertus, est manifesta; nam cognoscere secundum visionem, se immittere objecto, non est ab illo accipere speciem; quia in hoc non se immittit cognoscens objecto, sed potius objectum se immittit cognoscenti; ergo est immediatè erga objectum versari, non enim videtur, in quo alio consistere possit, & contentè si Deus creaturas posibles cognoscit immediatè in se ipsis, se immittit secundum visionem creaturis.

Pro secunda parte, ait ipse, etiam constat; nam Deus cognosceret creaturas posibles mediatè in se ipso, & immediatè in se ipsis; ergo cognosceret illas non solum notitia, qua se cognoscit, sed etiam alia notitia, quod à Dionysio negatur; nam illius sensus est exclusivus. aliàs non sufficienter explicuisset modum, quo creaturæ à Deo cognoscuntur. Tertia denique Pars suadetur; notitia illius objecti dicitur, ad quod immediatè, & primario terminatur: sed notitia, qua Deus creaturas posibles in se ipsis immediatè cognosceret, illas haberet pro objecto immediato, & primario, ergo, si daretur in Deo talis cognitio, cognosceret creaturas non sui, sed illarum notitia. Confirm. Dionysius loco cit. probat Deum non sumere cognitionem à rebus, & extra seipsum nihil cognoscere, quia omnia cognoscit in se ipso tanquam in causa; ait enim, etiam secundum unam causam Deus omnibus existentibus esse tradidit, secundum eandem causam sciet omnia, sicut ex ipso existentia, & quæ in ipso præextiterunt, & non ab existentibus sumet ipsorum cognitionem, sed & ipsis singulis eorum, & aliis aliorum cognitionis erit largitor. ergo non solum intendit docere, quod Deus non cognoscit creaturas extra se ipsum, sed in se ipso, ex eo, quod non accipiat species à rebus, sed etiam ex eo, quod illas cognoscat in sua essentia, ut in causa, & medio prius cognito. non verò in se ipsis immediatè. Quor & quanta hic contineantur contra Dionysium, contra D. Thomam, contra Veritatem, statim constabit.

Resp. conc. maj. & dist. min. singulis se immitteret tanquam in objecto physicè, vel per

identitatem motivo neg. tanquam objecto intentionaliter motivo conc. min. & neg. conseq. Ad probationem primæ partis dist. ant. Non est se immittere objecto, si cognitio cum objecto identificetur, vel à cognoscente queratur, ut illi subministrat speciem neg. si solum se habeat ut intentionaliter movens conc. ant. & neg. conseq. Ad probationem secundæ partis conc. ant. & dist. conseq. cognosceret illas non solum notitia, qua se cognoscit, sed etiam alia notitia realiter distincta neg. ex modo solum nostro concipiendi conc. conseq. Quod adversarius satis vidisset, si legisset Dionysium, hanc ibi ex suis principiis conseq. inferentem: Non igitur Deus propriam habet sui ipsius cognitionem; aliam communem existentia omnia comprehendentem. Ad probationem tertiæ partis dist. maj. dicitur notitia objecti per identitatem, vel per productionem ab objecto habitam, vel per puram representationem objecti conc. semper per identitatem, & productionem ab objecto neg. maj. & dist. eodem modo min. neg. conseq.

355. Quod autem ista sit vera mens Dionysii clarior est, quam ut dubitari possit, ut constat ex ipsius verbis adductis n. 335. & ex D. Thoma in expositione data n. 339. In præsentem enim Dionysius solum intendit probare, quod, cum divina omnipotentia sit causa rerum omnium, & per cognitionem secum identificatam Deus se ipsum ita cognoscat, & comprehendat, exinde per cognitionem, qua se ipsum cognoscit, cognoscat etiam omnia, cum non possit comprehendere causa alicujus effectus, non comprehendit effectus. Quod autem effectus in se ipso à divina cognitione non cognoscatur, nullo modo docet Dionysius, neque hoc erat ipsius intentum. Cæterum ne adversarii existiment, hanc expositionem à nobis pro libito excogitam, sciant D. Thomam commentarium confecisse supra hæc verba Dionysii, & supra hæc verba in argumento adducta.

356. Ibi enim D. Thomas Dionysii mentem ita interpretatur: *Manifestum est enim, quod omnis cognitio est secundum modum ejus, quo aliquid cognoscitur, sicut omnis operatio est secundum modum forme, quo aliquid operatur. Cum igitur divina sapientia omnia cognoscat per hoc, quod cognoscit se ipsam, ut dictum est, ipsa autem est, immaterialis, & indivisibilis, & una, sequitur quod cognoscit materialia immaterialiter, & divisibilia indivisibiliter, & multa unitivè, in quantum scilicet omnia cognoscit, & producit per unum, quod ejus essentia. Si enim per causam possunt cognosci effectus, sequitur, quod si ipse iradit esse omnibus secundum unam causam, qua est ejus essentia, quod etiam secundum eandem causam sciat omnia, scilicet qua ab ipso processerunt, & qua præexistunt in proponendo, antequam essent in propriis naturis; & sic manifestum est, quod DEUS non sumit cognitiones rerum ab ipsis rebus: ergo ex mente D. Thomæ, Dionysii intentum est, quod res creatæ neque efficiant*

divinam cognitionem, neque cum illa identificentur.

357. Quomodo ergo exinde inferunt Adversarii, quod Deus non cognoscat eas res creatas in se ipsis, quandoquidem D. Thomas in Dionysio optime verfarus passim hanc Deo cognitionem attribuit ex n. 337. quando inferunt, quod non se immitat, nec se inferat creaturis divina cognitio, tanquam in objecto intentionaliter motivo, cum SS. PP. hoc expressè fateantur, & præcipuè Ambrosius cit. n. 336. ? Ad Confirm. dist. ant. est extra se ipsum nihil cognoscere tanquam in objecto physice, vel per identitatem motivo conc. tanquam in objecto intentionaliter motivo neg. ant. & conseq. ut constat ex dictis. Unde cognitio creaturarum, licet sit propria creaturarum, prout hoc significat esse illam expressionem rei creatæ, non est propria creaturæ, prout significat esse identificatam, & productam à creaturâ.

358. Objic. 2. Ambrosius *Tract. in Symb. cap. 1.* hæc habet: *Licet omnia celestia, & terrestria, ac minima quæque proficiat Deus, nihil tamen extra intelligere, sed singula in se inveni dicitur.* Ergo ex Ambr. Deus non cognoscit creaturas in se ipsis. Confirm. ex August. *Lib. 83. Quæst. quæst. 46.* dicente: *Non enim extra se quidquam positum intueatur, ut secundum id constitueret, quod constituebat; nam hoc opinari sacrilegum est.* Quæ verba exponens D. Thomas q. 14. art. 5. hæc habet: *Ad primum, ergo dicendum, quod verbum Augustini dicentis, quod Deus nihil extra se intuetur, non est sic intelligendum, quasi nihil, quod sit extra se, intueatur; sed quia id, quod est extra se ipsum, non intueatur nisi in se ipso, ut dictum est; ergo, juxta D. Thomam, & Augustinum, non datur in Deo cognitio immediata creaturarum in se ipsis, sed mediata solum in essentia divina tanquam in causa.*

359. Resp. Neg. conseq. Quia Ambrosius loc. cit. solum loquitur de cognitione divina creaturarum, tanquam in objecto physice, vel per identitatem motivo: secus autem tanquam in objecto intentionaliter motivo: Creaturas enim ita cognoscit Deus ex mente Ambrosii, ut asserere non dubitet, divinam cognitionem se inferere creaturis, ut constat ex ejus verbis n. 346. Quæ si Adversarii vidissent, non adeo præfidenter supponerent tanquam certum in nullo sensu posse divinam cognitionem se inferere creaturis, ut constat ex ejus verbis. Ad Confirm. conc. ant. & neg. conseq. Nam D. Thomas non negat, quod Deus intueatur creaturas in se ipsis, sed eo solum modo, quo ab ipso jam dictum est. Querere autem debebant adversarii, quomodo hoc dictum jam erat à D. Thoma. & planè invenirent D. Thomam cum reliquis SS. PP. solum negare cognitionem divinam tendere ad creaturas in se ipsis, tanquam in objectum physice, vel per identitatem motivum; non autem negare, sed sæpe asserere, & inculcare, quod Deus creaturas in se ipsis cogno-

gnoscit tanquam in objecto intentionaliter motivo ex n. 337. & 350. Vide mentem Augustini latius expositam n. 301.

360. Obj. 3. In Deo utpote infinite perfectio non potest admitti duplex modus cognoscendi creaturas, quorum unus sit perfectior, & alius minus perfectus: sed modus cognoscendi creaturas in essentia divina est perfectior, quam modus cognoscendi eas in se ipsis; ergo non debet dari in Deo modus cognoscendi creaturas in se ipsis. Min. probat. ex Augustino tom. 5. lib. 11. de Civ. cap. 7. dicente: *Cognitio quippe creature in se ipsa decoloratior est, ut ita dicam, quam cum in Dei sapientia cognoscitur, velut in arte, qua facta est.* Quibus in verbis ait Augustinus perfectiorem esse cognitionem matutinam, quae cognoscit creaturas in Deo, quam vespertinam, quae cognoscit creaturas in se ipsis; ergo &c. Hoc argumentum militat contra D. Thomam, qui admittit triplicem modum cognoscendi effectus necessarios, alium in omnipotentia, alium in causis necessariis, & alium in se ipsis ut actu existentibus, prout ex dictis tota sectione praecedenti late constat. Quamobrem pro S. Thoma, & pro nobis Resp. dist. maj. non potest admitti in Deo duplex modus cognoscendi, quorum alter sit alio perfectior realiter à parte rei, conc. praecisive solum, & per rationem neg. maj. & dist. eodem modo min. neg. conseq. Ad probationem conc. ant. & neg. conseq. in sensu explicato: neque enim est alia mens Augustini, si attentè legatur, cum ipse hanc nostram doctrinam, & distinctionem expressè tradat, & doceat n. 344. Quapropter in praesenti nõ dicit, quòd divina cognitio tendens ad Deum sit perfectior illa, quae tendit ad creaturas, cum sit eadem realiter, & solum distincta formaliter, quòd satis indicat Augustinus hic dicens: *Decoloratior est, ut ita dicam, quae limitatio solum admittit explicationem nostram.*

361. Objic. 4. Eo modo cognoscuntur creaturae ab intellectu divino, quo representantur per speciem, qua Deus intelligit: sed non representantur immediate in se, & ratione sui, sed mediate, & in alio, scilicet in Deo prius representato; ergo &c. Probat. min. quia objectum immediate representatum per speciem, debet convenire cum illa in gradu immaterialitatis, ut docet 1. Thomas 9. 12. art. 2. atqui nihil creaturum potest habere talem convenientiam cum essentia divina; ergo &c. Confirm. 1. Representatio speciei est vel ratione similitudinis, vel ratione identitatis cum objecto: sed essentia divina non habet perfectam similitudinem, & multò minus identitatem cum creatura; ergo &c. Confirmat. 2. Essentia Angeli, quatenus exercet munus speciei, se ipsam tantum immediate representat: alia autem mediate, & secundario; ergo idem dicendum est de essentia divina. Confirm. 3. Si essentia divina, ut gerit munus speciei, immediate, & primario representaret creaturas, ab his specificaretur: sed hoc repugnat; ergo &c. Resp. dist. maj. quo re-

presentantur, vel in Deo, vel in se ipsis conc. solum in Deo neg. maj. min. & conseq. Ad probat. dist. maj. debet convenire in aequalitate perfectionis neg. sufficientis attingibilitatis conc. maj. & dist. min. neg. conseq.

Ratio est, quia ex D. Thoma non requiritur inter speciem & objectum proportio aequalis perfectionis inter utrumque, sed quae constituat attingibilitatem modo, quo eo loco citato dicit intellectum per lumen gloriae proportionari ad videndum Deum; Ille quippe non proportionatur aequalitate perfectionis. Nam intellectus cum luce gloriae non est tam perfectus, quam Deus, sed proportionatur in sufficientia ad attingibilitatem. Quis enim dicit speciem, quae habemus, Angeli, hominis, equi, & lapidis convenire cum objectis in immaterialitate, sive haec sit in perfectione physica, sive in independentia à materia corporea, sive in spiritualitate, sive in vi cognoscitiva? Hoc enim asserere nequit, nisi qui toti rationis lumini oculos claudat. Cum autem quaecumque creatura quantumvis minima sufficientem habeat proportionem, sive considerata per statum, sive per alienationem, ut ab intellectu summe intellectivo cognoscatur, ut constat ex n. 281. Exinde quantumvis non habeat aequalitatem perfectionis, habet aequalitatem sufficientem proportionis, ut à Deo cognoscatur. Quin imò essentia divina non solum necessario representat praedicata necessaria, verum etià representativa est contingentium ex suppositione, quòd sint vera, licet ea suppositio necessaria non sit quoad ad statum existentiae.

Ad primam Confirmationem dist. maj. vel ratione similitudinis quo ad aequalitatem perfectionis neg. quoad sufficientiam attingibilitatis conc. maj. & dist. min. neg. conseq. Quia essentia divina, licet non respiciat creaturam, ut sibi aequalem, respicit illam ut in se veram, ac proinde ut verè in se attingibilem ab intellectu omnia cognoscente. Ad secundam Confirmationem dist. ant. si solum sit species sui, nec habeat essentialè necessitatem ad alia cognoscenda conc. si sit etiam species aliorum, vel habeat essentialè necessitatem ad alia in se ipsis cognoscenda neg. ant. & conseq. Ratio est, quia essentia divina, cum sit simpliciter infinite cognoscitiva; habet essentialè necessitatem ad cognoscendum, quidquid in se est verè cognoscibile, & omni modo, quo verè cognoscibile est: cum autem creaturae possibiles in se verè cognoscibiles sint, exinde habet Deus necessitatem ad ea in se ipsis cognoscenda. Si autem Angelus hanc habeat necessitatem, erit eadem suo modo ratio de utroque, secus, si Angelus ob limitationem sui intellectus extendi non possit ad infinita ea omnia cognoscenda. Ad tertiam Confirmationem dist. maj. specificaretur intrinsecè neg. extrinsecè conc. maj. & dist. min. neg. conseq. ut constat à n. 329.

Objic. 5. ex D. Thoma 1. contra Gentes cap. 48. ubi ait. Operatio intentionalis speciem, & nobilitatem habet secundum id, quod est

est per se primò illud; cum hoc sit ejus objectum. Si ergo Deus aliud à se intelligeret quasi per se, & primò illud, ejus operatio intellectualis speciem, & nobilitatem haberet ab alio, quàm ab ipso. Hoc autem est impossibile, cum ejus operatio sit ejus essentia, ut ostensum est. Sic igitur impossibile est, quòd intellectum à Deo primò & per se sit aliud ab ipso. hæc D. Thomas. Ex quibus sic Gonertus. Si Deus cognosceret creaturas immediatè in se ipsis, & independentè ab essentia divina priùs cognita, objectum specificativum divinæ intellectiois esset ens creatum, vel ens ut sic præscindens à creato, & increato: sed hoc dici nequit; ergo &c. Prob. maj. Quia illud censetur esse objectum formale, & primarium alicujus potentia, & operationis, quod primò & immediatè ab illa attingitur independentè ab alio priùs tacto, ut patet in potentia visiva, cujus objectum primarium & formale est color, quem per se primò attingit. Min. verò prob. ratione D. Thomæ jam insinuata; quia cognitio desumit suam speciem, & perfectionem essentialè ab objecto formali, & primario, & ab illo mensuratur: sed intelligere Dei, cum sit ejus essentia, ejusque natura, non potest desumere suam speciem, & perfectionem à creatura, nec ab ea mensurari; ergo &c.

365. Confirm. 1. Objectum formale & primarium divinæ intellectiois debet esse quid actualissimum sicut & ipsa intellectio: sed ens creatum, & abstrahens à creato, & increato, est quid potentiale, ut constat; ergo &c. Confirm. 2. Si ens creatum pertineret ad objectum formale specificativum divinæ scientiæ, etiam pertineret ad objectum formale specificativum Fidei Divinæ, & aliarum virtutum Theologicarum; cum istæ sint perfectiones intellectus, & voluntatis, adeoque deberent habere idem objectum formale cum illis: sed hoc est falsum; ergo &c. Multis peccat Gonertus in hoc argumento. Primò, quia non assequitur mentem S. Thomæ. Nam Angelicus Præceptor nomine *Primi intellecti*, non intelligit objectum formale, neque nomine *Secundi intellecti* objectum materiale, ut putat Gonertus. Quid autem suis vocibus S. Thomas intelligat, satis id explicat in prim. dist. 35. q. 1. art. 2. in corp. dicens: sciendum tamen est, quòd Intellectum dupliciter dicitur, sicut visum etiam. Est enim primum visum, quod est ipsa species rei visibilis in pupilla existens, quæ est etiam perfectio videntis, & principium visionis, & medium nomen respectu visibilis. Et est visum secundum, quod est ipsa res extra oculum. Similiter intellectum primum est ipsa rei similitudo, quæ est in intellectu; & est intellectum secundum, quod est ipsa res, quæ per similitudinem illam intelligitur. Si ergo consideretur intellectum primum, nihil aliud intelligit Deus, nisi se, quia non recipit species rerum, per quas cognoscat: sed per essentiam suam cognoscit, quæ est similitudo omnium rerum. Sed si accipiatur intel-

lectum secundum, sic non tantum se intelligit, sed etiam alia. Et secundum primum modum dicit Philosophus in secundo metaphysicæ, quòd Deus intelligit tantum se. Hæc D. Thomas.

Ex quibus verbis patet nomine intellecti primi, & secundi, sicut nec visi primi & secundi, non intelligere S. Thomam objectum formale, aut materiale potentia; aliter color, & lux extra oculum existentes non essent objectum formale, sed materiale potentia visiva, quod est contra Gonertum, & contra omnes Thomistas Philosophos & Theologos. Item nec angelus, neque homo, neque ulla potentia cognoscitiva haberet pro objecto formali nisi se, aut speciem, & similitudinem intra se existentem, non autem alia objecta extra se, quia in his omnibus est similitudo intra potentiam existens, & secundum cognitum alia, quæ sunt extra se. Nomine ergo primi intellecti intelligit S. Thomas speciem existentem in intellectu, vel alia potentia cognoscitiva, quæ est representatio, & perfectio potentia, quam pericit in esse cognoscitivo. Ab hac specie ait S. Thomas cognitionem capere speciem, & nobilitatem tanquam ab objecto, quod ei dat esse, sive ut causa extrinseca, ut in nobis, sive intrinseca, ut constitutum reale cognitionis, ut in Deo. Nomine verò secundi intellecti intelligit objectum, quod per speciem representatur. Unde nomine primi intellecti non intelligit D. Thomas objectum formale, in cujus intelligentia peccavit secundo Gonertus, sicut in reliquis omnibus prænotatis. Unde concessa autoritate D. Thomæ jam explicata

Resp. ad argumentum Gonerti dist. maj. objectum specificativum intrinsecè, vel physicè dans esse cognitioni neg. specificativum purè extrinsecè conc. maj. & dist. min. neg. conseq. ad majoris probationem dico censeri primum intellectum objectum formale ab illis, qui versati non sunt in D. Thomæ, neque in SS. PP. neq; juxta principia philosophica loquuntur, ut constat ex n. superiori. Secus autem in via D. Thomæ, cujus mens satis perspicua est in præsentia. Ad probationem maj. dist. ab objecto formali, & primario physicè, vel per identitatem motivo conc. purè intentionaliter motivo neg. maj. & conc. min. neg. conseq. Aliter cognitio angeli non posset esse spiritalior, & immaterialior, quàm lapis per se, & ratione sui tactus ab Angelo. Unde iterum confundit Gonertus objectum formale cum primario, sive primo intellectu, quæ in via D. Thomæ valde diversa sunt, ut constat ex n. 365. Ad primam Confirmationem dist. maj. objectum formale, & primarium per identitatem motivum conc. solum intentionaliter motivum neg. maj. & dist. min. neg. conseq.

Ad secundam Confirm. dist. maj. Si pertineret extrinsecè, pertineret ad specificativum Fidei, aut aliarum virtutum extrinsecarum conc. intrinsecarum neg. maj. & dist. min. neg. conseq. Quin imò ex hoc ipso principio facile possumus argue-

arguere contra adversarios; nam fides, & spes haberet pro objecto formali aliquid creatum, nempe Revelationem, & Possessionem Dei, cuius participatio illæ sunt, præterea virtutes intellectuales, & morales, & scientiæ creatæ etiã sunt participatio divini intellectus, & attingunt pro objecto formali aliquid creatum; ergo & intellectus divinus. Rursus scientia infusa Christi Domini participatio erat divini intellectus, & tantè attingebat creaturas propter se, ergo Intellectus divinus etiã attingit creaturas propter se. Unde quælibet virtus intellectualis est participatio licet nõ adæquata intellectus divini: sicuti neq; quælibet moralis virtus est participatio adæquata divinæ voluntatis: ideòq; nequit attingere, quidquid intellectus divinus attingit, sed una attingit unum objectum, & alia aliud juxta gradum, quo participat divinum intellectum. Idemque suo modo dicendum est de virtutibus, quæ sunt participatio voluntatis.

309. Obj. 6. Scientia divina possibilem in se ipsis est superflua, inordinata, & imperfecta; ergo non est admittenda. Prob. ant. quia superfluit cognitio creaturarum propter se ipsas, ubi datur cognitio creaturarum propter Deum: Deinde est inordinata, quia inordinatio est Deum moveri à creaturis ad eas cognoscendas, cum à se ipso sufficienter moveatur. Tandem esset imperfecta, quia ex objecto finito, & vili vileceret, & finita esset divina scientia; ergo &c.

Resp. neg. ant. ejusque. Prob. Ratio est, quia in primis non esset superflua, sed necessaria Deo, qui ratione suæ infinitæ virtutis cognoscitivæ est determinatus ad cognoscendum omne verum omnibus modis, & titulis, quibus est cognoscibile. Cum autem creaturæ possibilem non solum sint cognoscibiles titulo connexionis, quam habent cum essentia divina, sed etiam titulo intrinsecæ veritatis, quæ in se habent, ideo non superfluit talis cognitio. Deinde non est inordinatio, sed summa ordinatio ob eandem rationem. Sicut in Deo est summa ordinatio non solum producere omne producibile, sed illud producere, quantumvis vilissimum sit. Tandem Deus se solo non sufficienter movetur ad cognoscendas creaturas omni modo, quo cognoscibiles sunt, cum possint cognosci propter se ipsas. Unde non esset finita, limitata, & vilis; quia cognitio formicæ propter se ipsam, etiam prout est cognitio formicæ, esset infinita in sua linea ob identitatem cum ipso Deo, & perfectissimum modum tendendi ipsius, ut patet in omnipotentia respectu productionis formicæ.

370. Objic. 7. Objectum formale divinæ voluntatis solum est bonum increatum. ergo Divini intellectus solum erit verum increatum. Resp. 1. neg. ant. ut latè constabit in Tract. de Volunt. Nam etiam Deus movetur à bonitate creatæ: sic movetur ad dandum præmium propter bonitatem meritorum. Unde hæc paritas potius militat contra adversarios. Quando enim S. Thom. dicit solum bonitatem divinam esse objectum divinæ voluntatis, solum loquitur de objecto ultimato, sive i. voluto; secus autem de obje-

R. P. Gorman Theolog. Tom. 1.

cto formali. Exinde 2. Omitto ant. & neg. consequ. quia cum divina voluntas sit libera ex eo, quod non velit propter bonitatem creatam, nullus defectus arguitur, sed solum usus licitus suæ liberæ voluntatis. At verò intellectus non est potentia libera, sed necessaria. Unde si non attingeret objectum verè cognoscibile, & omni modo, quo est cognoscibile, non argueretur usus suæ libertatis, sed impotentia, & ignorantia, quod est contra Perfectionem Perfectissimi Intellectivi. Quamobrem scientia divina non sumit infinitatem ab objecto formali vili, sed ab aliis capitibus, nimirum ab identitate cum natura divina, & ab infinita ejus claritate. Nec debet proportionari cū objecto proportionem æqualitatis in perfectione, ut patet ex n. 362. Quinimò cognitio producta nõ solum accipit perfectionem ab objecto, sed etiam à potentia: cum autè ex objecto, & potentia oriatur notitia, intellectio verò improducta, qualis est divina, à sua virtute intellectiva sufficientem haurit perfectionem.

Obj. 8. Cognitio, qua Deus cognoscit possibilem, in sua essentia est simpliciter infinite perfecta; cū sit comprehensiva adæquans infinitam Dei cognoscibilitatem; ergo nequit iterum eadem possibilem nova cognitione cognoscere in se ipsis. Probat. conf. Eo ipso, quod illa cognitio comprehendit Deum, jam dicit omnem perfectionem possibilem intra totam latitudinem cognitionis; ergo superfluit alia cognitio nova possibilem in se ipsis. Conf. 1. Quia per illam novam cognitionem perficeretur formaliter Deus, quod repugnat, cum per cognitionem possibilem in essentia divina sit infinite perfectus, dicens omnem perfectionem possibilem in linea cognoscens; ergo &c. Conf. 2. Quia eo ipso, quod cognitio possibilem in essentia dicat omnem perfectionem intra totam latitudinem cognitionis, & non dicat cognitionem possibilem in se ipsis, jam talis cognitio possibilem in se ipsis, non esset perfecta sine imperfectione; ergo est deneganda Deo. Hoc argumentum procedit ex falsa suppositione; supponit enim dari distinctionem virtuales intrinsecam inter cognitionem, qua Deus se ipsum, & creaturas in se ipso cognoscit, & cognitionem qua Deus creaturas possibilem cognoscit in se ipsis. Cum enim ea cognitio sit necessaria in Deo, & essentialis, & inter prædicata Dei necessaria, & essentialia nulla detur distinctio virtualis intrinseca, exinde omnino releganda est ab illa divina cognitione talis distinctio ex num. 128. Unde illa cognitio, prout cognoscit creaturas possibilem in Deo, solum ex nostro modo concipiendi distinguitur à divina cognitione creaturarum possibilem in se ipsis. Exinde

Resp. Neg. 1. Part. ant. nempe cognitionem, qua Deus cognoscit possibilem in sua essentia, formaliter ut talem esse simpliciter infinitam in omni genere, ita ut formaliter imbibat omnem perfectionem intra totam latitudinem cognitionis necessariam. Licet enim realiter, & virtualiter sumpta esset infinite perfecta in omni genere cognoscens si possibilem: atamen ratione nostre non dicit, formaliter nisi omnem perfectionem

in sua linea, nempe cognoscendi possibilis in divina essentia. Neque id est imperfecta adhuc negativè, cum non excludat perfectionem cognoscendi possibilis in se ipsis, sed solum præcindat, quatenus à nobis concipitur prout præcisè cognoscens possibilis in essentia. Pater hoc paritate aliorum attributorum; nam omnipotentia ut talis non dicit formaliter omnem perfectionem intra rotam latitudinem entis infinite perfecti; & sic formaliter sumpta solum est infinite perfecta formaliter in sua linea, & eminenter in omni genere propter identitatem cum natura divina, quæ identitas compensat defectum formalis continentia perfectionis alterius lineæ, ita pariter dicendum est de illa cognitione divina, ex quo pater responsio ad consequentia probationem. Quinimò si cognitiones divinæ essent virtualiter distinctæ, nulla ex illis esset simpliciter infinita formaliter in omni linea, sed unaquæque in linea sua, licet esset simpliciter infinita realiter ratione identitatis cum natura divina, ut pater in divinis relationibus, quarum unaquæque formaliter solum est simpliciter infinita in sua linea, etsi eminenter contineat omnem perfectionem cujuscunque alterius lineæ ob realem identitatem cum natura divina, ut constat à n. 72.

373. Ad primam Confirmationem dist. ant. Perficeretur Deus realiter, & intensivè neg. ex modo nostro concipiendi, quatenus nobis apparet illa formalis perfectio, quæ prius non apparebat, perficeretur formaliter, & extensivè conc. ant. & neg. consequ. Ratio est, quia formalitates distinctæ solum addunt extensionem, secus intensionem perfectionis, cum unaquæque sit simpliciter infinite perfecta. Ad secundam Confirmationem dist. ant. Non esset perfectio sine imperfectione quoad seipsam neg. quoad nos subdistinguo, si eam non cognoscimus conc. si eam cognoscimus neg. ant. & consequ. Ratio est, quia quando cognoscimus cognitionem, qua Deus se ipsum cognoscit, solum in ordine ad cognitionem sui, non apparet nobis perfectio illius cognitionis in ordine ad creaturas cognitivas in se ipsis: atque adeo non apparet nobis perfectio illius cognitionis in omni linea. Unde cognitio possibilium in essentia, etsi sit realiter, & virtualiter cognitio comprehensiva Dei secundum id, quod Deus exigit intrinsicè constitutivè, non est comprehensiva Dei, prout considerati in ordine ad omnes terminos, quos metaphysicè infert, nisi fiat quæstio de voce; nam si ad comprehensionem Dei solum requiramus, quod sit realiter tam perfecta, ac ipse Deus, planè erit comprehensiva: si autem requiramus, quod comprehendat omnes terminos pro eo signo verè cognoscibiles, & omni modo, quo cognoscibiles sunt, si ab aliqua cognoscibilitate præcindamus, præcindemus etiam à ratione cognitionis omnis comprehensiva. Sed quid inde contra nos?

374. Objic. 9. Deus non se cognoscit in creaturis; ergo neque cognoscit creaturas in se ipsis. Probat. ant. Si Deus se cognosceret in crea-

turis, ea cognitio Dei in creaturis ut talis, non esset comprehensiva ipsius Dei: imò nec intuitiva, sed abstractiva, & imperfecta: sed hujusmodi cognitio repugnat Deo; ergo &c. Probat. maj. cognitio Dei in creaturis solum potest esse cognitio Dei, prout terminat connexionem creaturæ, atque adeo solum attingit illa prædicata Dei, cum quibus creatura connectitur; ea enim prædicata solum apparent ex vi mediis, eaque solum sunt cognoscibilia cognoscibilitate connexionis: atqui Deus non terminat connexionem creaturæ secundum omnia sua prædicata; nec etiam apparet Deus totus totalitate perfectionis in quavis creatura: nec creatura connectitur cū Deo ut trino, &c. ergo in creaturis nequit Deus se cognoscere secundum omnia sua prædicata comprehensive, sed imperfectè, & abstractivè. Resp. neg. ant. ad prob. neg. maj. ad prob. dist. maj. solum potest esse cognitio Dei &c. attempta præcisè ratione objectiva movendi, transeat: attempta subjectiva perfectione cognoscens neg. maj. & dist. eodem modo min. neg. conf.

Explico solutionem. Duo consideranda sunt in cognitione. *Existentia, & modus.* Modus cognitionis taxatur à perfectione cognoscens. Cognoscens enim ex sua perfectione determinat sibi modum cognoscendi proportionatum suæ capacitati intellectivæ. Sic spiritualis cognoscens determinat sibi modum spiritualis cognitionis, & cognoscens, quò perfectius est, modum cognitionis perfectioris. *Existentia* enim simul tribuitur rationi motivæ, & hoc casu, quo moveat, ut existat, quod non existebat, attamen movere ut cognoscens habeat cognitionem juxta suam capacitatem. Unde si cognoscere sit ex propria perfectione determinatum ad modum perfectissimè cognoscendi, si moveatur ad habendam cognitionem, moveatur quidem ad habendam perfectissimam cognitionem non merito rationis motivæ, sed propriæ perfectionis. Nam per cognitionem minoris perfectionis satisfacere rationi motivæ, non verò intellectivitate cognoscens. Unusquisque enim ex intellectivis cognoscere debet juxta gradum suum. Igitur in nostro casu medium movens, & divina capacitas, quæ moveatur. Medium movens merito sui non exigit tam perfectam cognitionem termini. Divina autè capacitas, cum necessitas sit, vel non cognoscendi, vel cognoscendi perfectissimè, ultra merita mediis moventis taxat sibi perfectionem cognitionis perfectissimæ. Unde attempta præcisè ratione movendi, cognitio non esset intuitiva, & comprehensiva Dei in medio finito: conjuncta verò cū subjectiva necessitate cognoscens ad comprehensive cognoscendum, quidquid cognoscit, necessariò debet esse cognitio comprehensiva. Ratio enim movens non taxat perfectionem cognoscens, & cognitionis, sed præcisè movere, ut sit cognitio. Quod si ex alio titulo infinita debet esse, infinitudinem neque repellit, neque approbat sibi. Quamobrem licet creatura non exigar ratione sui cognitionem comprehensivam Dei, cum qua connectitur, intellectus divinus creaturam cognoscens eam exigit comprehensionem.

Objic.

376. **Obijc. 10.** Instando simul solutionem. Cognitio, qua Deus se cognoscit in creaturis, est comprehensiva ipsius Dei; ergo Deus se ita cognoscens eadem ipsa cognitione cognoscit iterum in se ipso sic cognito creaturas. Ergo & in ipsis creaturis sic cognitis iterum cognoscit se ipsum regressu infinites repetito, quod implicat. Et Confirm. eadem ipsa cognitio nequit idem ipsum obiectum attingere directè, & indirectè. ergo Cognitio, qua Deus se directè cognoscens, attingit creaturas, nequit esse cognitio, qua se in creaturis directè cognoscat. Resp. conc. ant. & neg. utramq; conf. Ratio est, quia aliud est explicare nos modum cognoscendi divinum, aliud est modus iste cognoscendi divinus. Si utrumque confunditur, modus divinus cognoscendi fingitur ad saporem nostris, quo nihil absurdum. Igitur nos explicamus imperfecta, quæ cognoscimus, facta circumloquutione vocum, & expressionum, quas etsi in infinitum repetamus nunquam satis explicabimus infinitatem Dei. At infinitas Dei sine ullo regressu, & circumloquutione cognoscens eodem indivisibili intuitu, eademque illa cognitione, qua se, & creaturas cognoscit in se ipso, se ipsum cognoscit in creaturis, & istas in se ipsis. Quod vocibus diversis solum est cognoscere Deum ratione sui, & ratione connexionis ad ipsum, & creaturas ratione Dei, & sui: id est, Deum, & creaturas ex duplici obiecto formali alias sufficienti, in quo nullum est absurdum. Ad Confirm. dist. ant. attingere directè, & indirectè unico intuitu jam explicato neg. per circumloquutionem vitiosam conc. ant. & neg. conseq. ut constar ex dictis. Exinde

377. **Fit. 1.** Obiectum purè terminativum, & solum extrinsecè specificativum cognitionis non debere esse tam perfectum ac cognitio, neque hanc ab eo sumere speciem. Ratio est, quia non est principium, neq; causa cognitionis, neq; illi dar esse, cum cognitio solum sumat esse à suis causis, vel Principiis: solum enim specificat extrinsecus, quatenus cognitio per suum modum tendendi distinguitur ab aliis cognitionibus non tendentibus ad tale obiectum, neq; specificatur ab illo in omnibus conceptibus, & perfectionibus, quas habet cognitio, sed solum in eo, quod sit cognitio talis obiecti. Unde cognitio divina lapidis non specificatur à lapide in ratione infinitæ, entis à se &c. sed solum in esse cognitionis lapidis,

per quod formaliter, aut virtualiter distinguitur à cognitione alterius obiecti.

Fit 2. Neque obiectum specificativum extrinsecum cognitionis ab isto physice causatæ debere esse tam perfectum, ac cognitio. Ratio est, quia, licet cognitio accipiat esse ab illo, non tamen ab illo solo, sed etiam ab intellectu, à quo potest accipere nobilitatem, quam non habet obiectum. v. g. Cognitio cognoscens albedinem ratione sui per species mixtas ab albedine, est perfectior albedine, etsi ab ista causetur; quia cum causata sit etiam ab intellectu, ab eo accipit perfectionem vitalitatis, & spiritualitatis, quam non habet albedo.

Fit 3. Cognitionem non posse esse perfectiorem obiecto ejus, si hoc sit adæquatum Principium. Ratio est, quia nullus terminus habet majorem perfectionem, quam suum adæquatum principium, cum totam suam perfectionem ab eo accipiat. Ea de causa cognitio non potest esse perfectior, quam obiectum sibi intrinsecum, à quo accipit esse per identitatem.

Fit 4. In sententia D. Thomæ duplex medium cognoscendi esse distinguendum: aliud, quod est pura representatio obiecti: & hoc est species, quam vocavit primum intellectum, quod respectu Dei est essentia divina. Secundum est ratio obiectiva, quæ movet ad cognoscendum aliud obiectum, & quæ redditur à cognoscente pro ratione cognoscendi aliud, quando unum cognoscit ratione essentialis connexionis, quam habet cum altero: & hoc respectu contingentium non potest esse sola essentia divina, cum hæc non connectatur metaphysicè cum contingentibus quæ talibus: Unde vel debet esse ipsum contingens, vel aliquid cum ipso ut tali essentialiter connexum.

Fit 5. Cognitionem divinam debere esse simpliciter infinitam realiter in omni linea. Unde si possibiles essent cognitiones contingentes, & defectibiles, quando existerent, haberent perfectionem realiter in omni linea, formaliter enim haberent perfectionem propriam suæ lineæ cognoscendo nimirum quidquid pro ipsarum signo cognoscibile est: locus autem, quando pro suo signo cognoscibile non est; quia illud ad illius perfectionis lineam non spectat: ad eum modum, quo linea Paternitatis non spectat ad lineam Filiationis. Sed de his latius in Tractatu de Voluntate.

DISPUTATIO VII.

DE MENTE D. THOMÆ CIRCA COGNITIONEM, QUAM DEUS HABET DE CREATURIS POSSIBILIBUS. *futura & contingenti*

379. **P**ervenimus jam ad graviores difficultates, ex quarum decisione tota scientiæ mediæ solutio dependet. Præcipua in præsentem controversia stat maximè circa constitutivum futuri contingentis, pro cuius resolutione noto primò, futuritionem duplicem esse, aliam secundum quid, & aliam simpliciter talem: hanc divisionem

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

approbant communiter, & Philosophi, & Theologi ex D. Th. & Arist. futuritio secundum quid stat solum in dispositione præsentem creaturarum, ut cum in inspectis nubibus dispositis dicimus, pluvia est futura, quæ tamen postea potest non esse, quia nubes possunt impediri, ne pluant. Item cum videmus hominè cum proposito am-